

Dyslalie

= porucha artikulace

- narušena výslovnost jedné hlásky nebo skupiny hlásek rodného jazyka, přičemž ostatní hlásky jsou vyslovovány správně
- **nejčastěji se vyskytující porucha komunikační schopnosti**
- častěji u chlapců
- **fyziologický jev asi do 5 let** (fyziologická dyslalie), **prodloužená fyziologická dyslalie** (5 – 7 let), **po 7. roce pravá dyslalie** (vadná výslovnost je zafixována)

ETIOLOGIE

- ▶ **dědičnost**
- ▶ celková **neobratnost mluvidel**
- ▶ nesprávný **mluvní vzor**
- ▶ **zanedbávající výchova**
- ▶ nesprávné vnímání a diferenciací mluvních zvuků v důsledku **nedostatečné diferenciační schopnosti**
- ▶ poruchy sluchových drah, zrakových drah + analyzátorů
- ▶ **rozštěpy rtů, patra...**
- ▶ nesprávně srostlý chrup, postavení čelistí
- ▶ krátká podjazyková uzdička
- ▶ necitlivost dutiny ústní
- ▶ vypadnutí / ztráta zubů

KLASIFIKACE

- A. DLE MÍSTA POŠKOZENÍ
- B. DLE ROZSAHU
- C. DLE KONTEXTU

Dle místa poškození

- **akustická** (při vadách sluchu)
- **centrální** (narušení CNS)
- **dentální** (nesprávně srostlý chrup)
- **labiální** (snížená hybnost nebo citlivost rtů)
- **lingvální** (snížená hybnost jazyka)
- **nazální** (záněty nosohltanu, křivá nosní přepážka – problém s výslovností nosovek)
- **palatální** (snížená citlivost nebo hybnost měkkého patra)

Dle rozsahu

- **DYSLALIA UNIVERZALIS (MNOHOČETNÁ)** – narušena výslovnost většiny hlásek; řeč nesrozumitelná
- **DYSLALIA MULTIPLEX (GRAVIS)** – narušena výslovnost většího počtu hlásek; řeč stále srozumitelná
- **DYSLALIA SIMPLEX (LEVIS, PARCIÁLNÍ)** - nesprávná výslovnost jedné nebo několika hlásek (např. C, S, Z nebo Č, Š, Ž); **a) monomorfni** (nesprávná výslovnost hl. z jedné artikulační oblasti) **b) polymorfni** (nesprávná výslovnost hl. z více artikulačních oblastí)

Dle kontextu

- **HLÁSKOVÁ**
 - Mogilalie – hláska je zcela vynechána
 - Paralalie – používá jinou hlásku
 - Chybné tvoření – zvuk produkuje, ale netvoří jej správně
- **SLABIKOVÁ A SLOVNÍ**
 - Elize – zcela vynechá
 - Metateze – přesmykování hlásek
 - Kontaminace – směšování hlásek
 - Anaptixe – vkládání hlásek
 - Asimilace – hláska se zamění za jinou

DIAGNOSTIKA

- ❖ korektnost zvuků při spontánní konverzaci
- ❖ produkce jednotlivých slov
- ❖ vyšetření kontextu

TERAPIE

- ❖ **HLÁSKU NIKDY NENAPRAVUJEME!!!**
- ❖ **VŽDY VYTVÁŘÍME ZCELA NOVÝ ZVUK!!!**
- postupujeme po jedné hlásce – až ji používá samostatně ve slovech, přecházíme na hlásku další
- nepřetěžovat hlasivky, trénovat spíše tišeji, v bezprašném prostředí

Zásady terapie dyslalie (Seeman 1955):

1. **ZÁSADA KRÁTKODOBÉHO CVIČENÍ**
2. **ZÁSADA VYUŽITÍ SLUCHOVÉ KONTROLY**
3. **ZÁSADA POUŽÍVÁNÍ POMOCNÝCH HLÁSEK**
4. **ZÁSADA MINIMÁLNÍ AKCE**

Etapy korekce dyslalie:

- délka a průběh jednotlivých etap je vždy zcela individuální

1. **PŘÍPRAVNÁ CVIČENÍ**
2. **VYVOZENÍ HLÁSKY**
3. **FIXACE**
4. **AUTOMATIZACE**

Narušený vývoj řeči

- ▶ zastřešující pojem pro poruchy v osvojování si nebo používání mateřského jazyka, který se projevuje jazykovým jednáním odlišným od toho, které se očekává vzhledem k chronologickému věku dítěte (Lechta, 1995)

- ▶ **strukturní a systémové narušení jedné, více nebo všech oblastí vývoje řeči vzhledem k věku**

Vývoj řeči:

- ▶ individuální
- ▶ ovlivněn:
 - a) vnějšími faktory:
 - b) vnitřními faktory:

NVŘ DLE PRŮBĚHU VÝVOJE ŘEČI

1. opožděný vývoj řeči
2. omezený vývoj řeči
3. přerušovaný vývoj řeči
4. překotný = předčasný vývoj řeči
5. scestný = nesprávný = odchýlný vývoj řeči
6. specificky narušený vývoj řeči = vývojová dysfázie

Opožděný vývoj řeči

- ▶ nástup stadií vývoje řeči s časovým odkladem
- ▶ dítě ve třech letech nemluví nebo mluví velmi málo – úroveň komunikace neodpovídá věku dítěte
- ▶ nutno hledat příčiny – absolvovat odborná vyšetření (psycholog, foniatr, neurolog)
- ▶ v rámci diferenciální dg odlišit od: mentálního postižení, PAS, poruch mluvních orgánů, smyslových vad

ETIOLOGIE

- nepodnětné a nestimulující prostředí
- nadužívání masmédií a PC
- citová deprivace
- poruchy sluchu a zraku
- genetické vlivy
- nedonošenost
- předčasný porod
- nevyzrállost CNS
- syndrom ADD
- syndrom ADHD

KLASIFIKACE

- PROSTÝ NA ZÁKLADĚ SLUCHOVÝCH PORUCH
- U MENTÁLNÍHO POSTIŽENÍ
- PŘI ANOMÁLIÍCH MLUVIDEL
- U PORUCH CNS

INTERVENENCE

- ▶ podpora rodiny, aby stimulovala řečový projev
- ▶ kvalitní řečový vzor
- ▶ rozvoj slovní zásoby a porozumění
- ▶ nejprve rozvíjet obsahovou stránku řeči, teprve potom formální
- ▶ rozvoj fonemického sluchu
- ▶ rozvoj motoriky
- ▶ rozvoj sluchové a zrakové percepce
- ▶ nácvik pomocí stereotypů
- ▶ postupovat formou hry
- ▶ zařadit dítě do kolektivu mateřské školy
- ▶ spolupráce: **mateřská škola – logoped – rodiče !!!**

MOŽNOSTI DALŠÍHO VÝVOJE – PROGNÓZA

- 1) dítě dorovná vývoj
- 2) doporučí se odklad školní docházky
- 3) projeví se dyslalie
- 4) stanoví se diagnóza vývojová dysfázie